

Eiropas Savienības
Padome

Briselē, 2023. gada 24. novembrī
(OR. en)

15658/23

LIMITE

JAI 1517
COPEN 400
RELEX 1346
IPCR 62
COJUR 57

PIEZĪME

Sūtītājs:	prezidentvalsts
Saņēmējs:	Pastāvīgo pārstāvju komiteja / Padome
Iepr. dok. Nr.:	13632/23
Temats:	Tiesu iestāžu reakcija un cīņa pret nesodāmību attiecībā uz noziegumiem, kas pastrādāti saistībā ar Krievijas agresiju pret Ukrainu – pašreizējais stāvoklis

Pielikumā ir pievienota prezidentvalsts piezīme par minēto tematu.

Tiesu iestāžu reakcija un cīņa pret nesodāmību attiecībā uz noziegumiem, kas pastrādāti saistībā ar Krievijas agresiju pret Ukrainu – pašreizējais stāvoklis

Kopš sākās Krievijas agresijas karš pret Ukrainu, Padome ir regulāri informēta par esošo stāvokli saistībā ar tiesu iestāžu reakciju un cīņu pret nesodāmību. Iepriekšējais stāvokļa izklāsts tika sniegts TI padomes 20. oktobra sanāksmē (dok. 13632/23). Tajā jo īpaši tika uzsvērtā Starptautiskā centra saukšanai pie atbildības par agresijas noziegumu pret Ukrainu (*ICPA*) darbību uzsākšana un Galveno starptautisko noziegumu pierādījumu datubāzes (*CICED*) izveide *Eurojust*, kā arī ministru konference 11. septembrī Rīgā, Zaudējumu reģistra dalībnieku konference 12. septembrī (arī Rīgā) un ar leģislatīvajiem instrumentiem saistītās norises.

Eiropadome 26. un 27. oktobrī vēlreiz norādīja, ka Krievija un tās vadība ir pilnībā jāsauc pie atbildības par agresijas kara īstenošanu pret Ukrainu un par citiem vissmagākajiem starptautiskajiem noziegumiem. Eiropadome aicināja turpināt darbu, tostarp Pamatgrupā veikto darbu, pie centieniem izveidot tribunālu saukšanai pie atbildības par agresijas noziegumu pret Ukrainu, kam būtu visplašākais starptautiskais atbalsts un visplašākā leģitimitāte, un strādāt pie tā, lai izveidotu turpmāku kompensācijas mehānismu. Turklāt Eiropadome izteica atbalstu Starptautiskās Krimināltiesas darbam un pauda nosodījumu Krievijas mēģinājumiem graut tās starptautiskās pilnvaras un darbību.

Gatavojoties TI padomes 4. decembra sanāksmei, prezidentvalsts vēlas vērst delegāciju uzmanību uz turpmāk minētajiem aspektiem.

Turpina pieaugt atbalsts darbībām, ko saistībā ar iespējamiem galvenajiem starptautiskajiem noziegumiem, kuri pastrādāti Ukrainā, veic kopējā izmeklēšanas grupa (KIG) un *ICPA* (abas struktūras izveidotas *Eurojust* un darbojas ar *Eurojust* atbalstu).

5. oktobrī kopējai izmeklēšanas grupai kā dalībnieks pievienojās Eiropols, lai KIG locekļiem sniegtu analītisku un tiesu ekspertīzes atbalstu, jo īpaši publiskos avotos pieejamu izlūkdatu ieguves (*OSINT*) jomā. Šī līdzdalība liecina par to, ka ir panākts reāls progress, nodrošinot koordinētu *Eurojust* un Eiropola atbalstu valsts iestādēm, kas izmeklē galvenos starptautiskos noziegumus Ukrainā. Saskaņā ar Regulu 2022/838 abas minētās aģentūras sadarbojas, lai noteiktu turpmākus mehānismus praktiskai un dinamiskai sadarbībai.

Kopš *ICPA* darbību sākuma *Eurojust* ir sadarbojies ar *ICPA* locekļiem, lai noteiktu stratēģiju saukšanai pie atbildības un analizētu esošos pierādījumus un iespējamus trūkumus. *ICPA* locekļi ik nedēļu tiekas *Eurojust*, lai apspriestu šos jautājumus un apzinātu papildu atbalsta vajadzības, tostarp ekspertu iespējamo turpmāko ieguldījumu.

Pēc tam, kad 2023. gada 3. martā tika parakstīts saprašanās memorands ar KIG septiņām valsts iestādēm (Igauniju, Latviju, Lietuvu, Poliju, Rumāniju, Slovākiju un Ukrainu), ASV oficiāli paziņoja, ka piešķirs *ICPA* vienu miljonu ASV dolāru. Šis finansiālais ieguldījums tiks novirzīts, izmantojot Savienības budžeta instrumentu, kas nodrošināja sākotnējo finansējumu (ārpolitikas instrumenti). Tas ir nākamais solis ceļā uz *ICPA* internacionalizāciju. Vienlaikus *Eurojust* strādā pie tā, lai tiktu pakāpeniski izvērstā *CICED*, kurā līdz šim ieguldījumu ir sniegušas 13 valstis, tostarp Ukraina un ASV. Prezidentvalsts Spānija turpina mudināt visas dalībvalstis sniegt ieguldījumu *CICED*.

Ir vēl vairāk pastiprinājušies spēju un speciālo zināšanu veidošanas pasākumi. Genocīda apkarošanas tīkls 19. oktobrī publicēja dokumentu “Agresijas noziegums ES dalībvalstu, Genocīda apkarošanas tīkla novērotājvalstu un Ukrainas tiesību aktos”. Dokumentā ir sniegts pārskats par agresijas nozieguma definīcijām ES dalībvalstīs, Genocīda apkarošanas tīkla novērotājvalstīs un Ukrainā un par saistītajiem jurisdikcijas noteikumiem. Tā ir *ICPA* darbā noderīga pamatinformācija, kas papildina to operatīvos centienus.

Eurojust un Ukraina kopīgi vada ar valstu veikto izmeklēšanu saistīto dialoga grupas darbu, kura mērķis ir veicināt izpratni par galvenajiem izaicinājumiem valstu veiktās izmeklēšanas darbā un kopīgi apzināt risinājumus politikas līmenī. Savā otrajā sanāksmē, kas notika 26. oktobrī, darba grupa apsprieda ar pierādījumiem saistītos izmeklēšanas izaicinājumus, ņemot vērā to valstu kompetento iestāžu sniegto informāciju, kuras piedalās šajā darba grupā. Šajā sakarā tika uzsvērti izaicinājumi, kas saistīti ar procedūrām, jo īpaši pierādījumu pieņemamību.

Attiecībā uz informāciju, ko par starptautiskiem noziegumiem vāc un glabā pilsoniskās sabiedrības organizācijas (PSO), joprojām šķiet, ka ir grūti panākt, lai valstu tiesās šo informāciju uzskatītu par pieņemamu, dažādu iemeslu dēļ, tostarp tāpēc, ka dalībvalstīm ir atšķirīgas prasības attiecībā uz pierādījumu pieņemamību.

Šo jautājumu apsprieda tiesu iestāžu un 20 PSO pārstāvji no Ukrainas un partnervalstīm ceturtajā *ad hoc* sanāksmē par karu Ukrainā, kuru 9. novembrī rīkoja Eiropas tīkls genocīda, noziegumu pret cilvēci un kara noziegumu izmeklēšanai un saukšanai pie atbildības par tiem (“Genocīda apkarošanas tīkls”). Sanāksmes diskusijās galvenā uzmanība tika pievērsta PSO lomai informācijas vākšanā un analīzē, tostarp par agresijas noziegumu un noziegumiem, ko pastrādājuši privātie militārie aktori, un PSO sadarbībai ar valstu tiesu iestādēm.

Attiecībā uz centieniem izveidot tribunālu saukšanai pie atbildības par agresijas noziegumu – Padomē šo jautājumu izskata Starptautisko publisko tiesību jautājumu darba grupa (*COJUR*), kas to apsprieda 6. oktobrī. Starptautiskā līmenī forums, kurā notiek diskusijas, ir Pamatgrupa – līdzīgi domājošu valstu grupa. Pamatgrupas pēdējā sanāksmē, kas notika 16. novembrī Berlīnē, piedalījās 40 valstis. Pamatgrupas nākamā sanāksme notiks 2024. gada janvārī.

Ukrainai radīto zaudējumu reģistrā tiks dokumentēti prasījumi un pierādījumi par kaitējumu, zaudējumiem vai bojājumiem, ko radījušas Krievijas Federācijas starptautiski nelikumīgās darbības Ukrainā vai pret Ukrainu. Dalībnieku konferences trešā sanāksme notika 16. novembrī Strasbūrā. Tajā tika ievēlēti septiņi reģistra valdes locekļi, pieņemts 2024. gada budžets un provizorisks 2025. gada budžets un panākta vienošanās par informēšanas stratēģiju nolūkā paplašināt dalību reģistrā, to attiecinot arī uz trešām valstīm. Valde ir viena no galvenajām reģistra struktūrvienībām, un tai ir izšķiroša nozīme reģistra pamatdarba veikšanā, proti, tā ierosina noteikumus un procedūras, kas reglamentē reģistra darbu, un pieņem galīgo lēmumu par atbilstīgiem prasījumiem, ko var iekļaut reģistrā. Sākotnējais uzsvars reģistrā tiks likts arī uz tā digitālās platformas izveidi. Mērķis ir 2024. gada pirmajā ceturksnī sākt tā galvenās darbības, proti, prasījumu pieņemšanu.

Prezidentvalsts ir piešķīrusi augstu prioritāti progresa panākšanai attiecībā uz diviem leģislatīvajiem instrumentiem tieslietu jomā, kuri ir saistīti ar ES ierobežojošo pasākumu efektivitāti.

Pirmais instruments ir priekšlikums direktīvai par ierobežojošu pasākumu pārkāpumiem, kurā izklāstīti minimālie noteikumi noziedzīgu nodarījumu definēšanai un sankciju veidi un apmēri. Otrais dialogos par to notika 26. septembrī. Abu likumdevēju mērķis ir Spānijas prezidentūras laikā panākt pilnīgu vienošanos. Trešais un, iespējams, pēdējais dialogs ir plānots 30. novembrī.

Otrais instruments ir priekšlikums direktīvai par līdzekļu atgūšanu un konfiskāciju, kurš paplašinās konfiskācijas iespējas, ietverot “neizskaidrojamu bagātību”, un pastiprinās valstu dienestu darbību līdzekļu atgūšanas jomā. Tas būs piemērojams arī nodarījumiem, uz kuriem attiecas direktīva par ierobežojošu pasākumu pārkāpumiem. Abu likumdevēju mērķis ir Spānijas prezidentūras laikā panākt vienošanos. Pēc otrā dialoga, kas notika 3. oktobrī, darbs turpinājās tehniskā līmenī. Trešais un, iespējams, pēdējais dialogs ir plānots 12. decembrī.
